

DE SCHREEUW DIE WE NIET WILLEN HOREN

Hoe alles moest beginnen van Thomas Verboegt

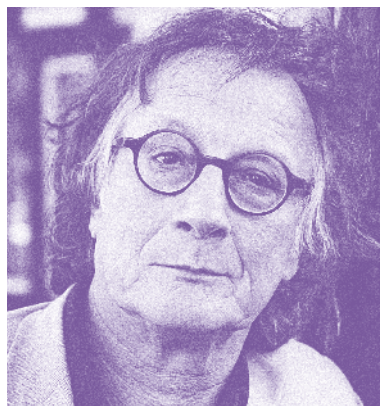
Een kleine bekentenis: eigenlijk heb ik het niet zo op schrijvers die alleen dwalen in de zielenkrochten van hun personages en voor wie de literaire verbeelding niet ook een sluiproute biedt naar inzicht in onze tijd.

Op het eerste gezicht lijkt Thomas Verboegt in die categorie te passen. De personages in zijn romans zijn meesters van de mijmering. Ze verliezen zich niet zelden in herinneringen aan hun verloren jeugd. Ze zijn monomaan bezig met zoeken naar een geluk dat ze menen te hebben gekend. Ze staan buiten het maatschappelijke en politieke leven. Ze vertoeven in een web van herinneringen en stemmingen, van geuren, beelden en geluiden.

Zelf zei Verboegt in een interview over de inzet van zijn oeuvre: "Ik geloof dat geluk bestaat uit momenten die uit het verloren paradijs komen: je kinderjaren, het gevoel van veiligheid als je in de kamer speelde. Momenten waarop je denkt: mij kan niets gebeuren. Geluk komt neer op het vermogen onbevangen in de wereld te staan. Niet bevangen door wat je moet doen, niet door verplichtingen, niet door schuldgevoelens. Het verlangen naar argeloosheid, het thema van mijn boeken, is wat ik wezenlijk vind."

Verboegts jongste roman *Hoe alles moest beginnen* laat zich eenvoudig misverstaan als een nieuwe vertolking van deze geloofsbelijdenis. Het hoofdpersonage Thomas is de overtuiging toegedaan dat hij zijn diepste ervaringen had in de jaren die hij doorbracht met zijn jeugdvriendin Licia. "Ik geloof dat veel van ons intens was, onze vrolijkheid, onze ernst, onze nieuwsgierigheid en vooral onze vriendschap", zegt hij. Het is alsof ze tweelingzielen zijn, zo sterk met elkaar verbonden dat ze in wezen één zijn. En die band is gesmeed door een intuïtief weten dat alle woorden en begrip overstijgt, denkt Thomas. Hij gelooft dat begrip ballast is, het de argeloosheid smoort, dat geheimen het leven diepte geven.

De herinneringen aan dat gedroomde leven van vroeger stemmen hem bij vlagen aangenaam weemoedig. Ze zijn als de kunst van de nieuwe vrouw

Thomas Verboegt, © Bob Bronshoff

Verboegts sprankelende zinnen geven je het gevoel dat je raakt aan het geluk van de personages

van Licia's vader, die vooral wil troosten. "Dat doet ze ook, ik houd van haar werk, van haar landschappen waarin je verhalen bedenkt, geen pijnlijke verhalen, nee, verhalen over verlangens die niet vervuld hoeven te worden, maar die je alleen maar wilt koesteren."

Maar de weemoed is niet alleen een warm bad, ze heeft een hoge prijs. Op de dag dat Licia met haar vader naar Rome verhuisde, is er iets veranderd in Thomas. Op dat moment beseft hij "dat zij mij aan het leven bond". Later lukt het hem niet echt in het leven te staan. "Wie ben ik geworden? Iemand die zich niet kan overgeven, niet in overgave gelooft. Als er iemand op mijn pad komt van wie ik denk te kunnen houden, begint het afscheid er al in te branden", realiseert hij zich. En ook het afscheid nemen is nooit zo echt als de eerste keer. Het is als in het lied 'The First Cut Is the Deepest'. Alles wat daarna komt, zijn herhalingsoefeningen. Een hart kan maar één keer scheuren.

Thomas aanbidt de eerste keer, het moment dat alles nog moet beginnen, de fase voor je weet: “we zijn er alleen maar om te proberen te snappen dat voorbijgaat wat je niet wilt dat voorbijgaat maar toch voorbijgaat.” Alleen, bestond die eerste keer wel echt, of was het een fantasie? Vrij vroeg in de roman vindt hij bij het opruimen van het huis van zijn moeder achter in een la een tijdens het huwelijk van zijn ouders genomen foto waarop zij omkijkt. Altijd heeft hij gedacht dat zijn ouders een goed huwelijk hadden. Maar nu sijpelt de twijfel binnen. Had zijn moeder misschien spijt?

Het heeft veel van een signaal: vergis je niet, alles kan anders zijn dan je denkt. Op de schaarse momenten waarop Thomas Licia in zijn leven terugziet, zijn er elke keer tekens dat haar leven niet is wat hij in zijn hoofd heeft. In een huis waar ze verblijft, vindt hij een pistool. Maar voor hij het weet, doolt hij alweer rond in herinneringen aan zijn jeugd en zet hij zich aan het schrijven van een brief aan zijn vader met wie hij nooit echt contact heeft kunnen maken en door wie hij zich onbegrepen voelt. Als even later haar dochter binnenkomt, denkt hij opnieuw een dieper weten aan te raken: “ik zie meteen dat ze iemand is die haar moeder door en door kent.” Hij laat zich overrompelen door een intens geluksgevoel. De gedachte overvalt hem dat “nu alles op mag houden, want beter kan het leven niet zijn en hierna is het leven alleen nog maar een verhaal dat je leest en zo nu en dan meemaakt, maar wat het leven leven maakt, is nu, deze paar seconden die zo kolossaal van omvang zijn en gedurende die paar seconden eeuwig dan de eeuwigheid lijken. Dit is het, dit is alles, alles, alles.” Maar als hij haar dochter in zijn vervoering een hoogdravende vraag over Licia stelt, antwoordt ze met een ontnuchterend “ik ben achttien, Thomas”.

Het is niet de enige keer dat Thomas in zijn droomwereld denkt aan een dieper weten te raken, terwijl hij mist wat er voor zijn ogen afspeelt. Aan het eind van de roman openbaart zich dat Licia een onbevattelijk zware last op haar schouders torst. Iets waarvan hij, die toch een diepe overtuiging koester-

de dat ze tweelingzielen waren, niets heeft geweten.

Lichtvoetig is een van de kwalificaties die naast weemoedig keer op keer terugkeren in besprekingen van Verbogts werk. Niet zonder reden. Hij weet de gedachtestroom van zijn personages in wondermooie, sprankelende zinnen te gieten die je als lezer het gevoel geven dat je raakt aan hun geluk, met hen meelijdt aan de vergankelijkheid ervan en met hen meehunkert naar het verloren paradijs.

Maar lichtvoetig en weemoedig zijn ook aanduidingen die iets ongevaarlijks hebben. Ze suggereren dat Verbogt lezen een avondje verpozen in risicoloze nostalgie is. In werkelijkheid heeft zeker deze laatste roman ook een tragische dimensie. Niet voor niets zegt de ik-figuur bijna dagelijks zelfhaat te voelen. Hij weet dat hij niet in staat is te leven, zichzelf over te geven en betrokkenheid te tonen.

Op een nacht hoort hij een hartverscheurende schreeuw van een vrouw in de nacht. Misschien uit het hotel dat achter hun huis ligt. Hij belooft zijn vrouw navraag te doen. Maar hij vergeet het. Het zachte schreeuwen in zijn eigen leven overstemt de harde noodkreet van de vreemdeling.

De staat van argeloosheid, vrij van schuldgevoelens en verplichtingen, mag toegang bieden tot de ultieme gelukservaring, het is alsof Verbogt met *Hoe alles moest beginnen* laat zien dat die staat ook een vorm van plichtsverzaking en wereldvreemdheid is. Thomas bevindt zich in een droomwereld buiten de maatschappelijke orde, en is niet bij machte eruit te ontsnappen.

Misschien zijn we wel allemaal Thomassen, zitten we allen opgesloten in onze eigen zielenkrochten en is dat een diepe waarheid over onze tijd.

TOMAS VANHESTE

THOMAS VERBOGT, *Hoe alles moest beginnen*, Nieuw Amsterdam, Amsterdam, 2017, 240 p.